

Wypożycza się
tylko do czytelników

OTEKA UNI W POZNANIU

222815

1928761

PROGRAMMA

OPISU PUBLICZNEGO UCZNIÓW

SZKOŁY DEPARTAMENTOWEY POZNANSKIEY, MAJĄCEGO SIĘ
ODBYWAC W DNIACH 23, 24, 25 LIPCA, W SALI POPISOWEY
SZKOLNEY.

CO DZIEŃ OD GODZINY 9 DO PÓŁ DO 1. RANO.

NA KTÓRY

Imieniem Instytutu Prześwietną Publiczność zaprasza
X. J. Górczyczewski Rektor.

W POZNANIU.

W DRUKARNI L. GRÓNKOWSKIEGO ROKU 1812.

Wypożycza się
tylko do czytelników

OTEKA UNI W POZNANIU

222815

1928761

PROGRAMMA

OPISU PUBLICZNEGO UCZNIÓW

SZKOŁY DEPARTAMENTOWÉY POZNANSKIÉY, MAJĄCEGO SIĘ
ODBYWAC W DNIACH 23, 24, 25 LIPCA, W SALI POPISOWÉY
SZKOLNEJ.

CO DZIEŃ OD GODZINY 9 DO PÓŁ DO 1 RANO.

NA KTÓRY

Imieniem Instytutu Prześwietną Publiczność zaprasza
X. J. Gorczyzewski Rektor.

W POZNANIU.

W Drukarni L. GRÓNKOWSKIEGO Roku 1819.

222.815. II.

19372.749.

W S T Ę P.

Programmatem przeszłorocznym uwiadomioną została Prześwietna Publiczność o Naukach, w których się uczniowie Szkół tutejszych ćwiczą.

Użyteczność ich w krótkim każdej rysie, dla wszystkich, w rząd-ném społeczeństwie stanów zastosowaną, poznała. Przekonała się zatem bezwątpienia: że tylko nieprzerwany bieg tych nauk, i ciągłe od pierwszego do ostatniego w nich szczebla postępowanie, może młodego ucznia, nietylko na dobrego wczasie ukształcić obywatela; lecz i usposobić go do godnego nadal piastowania różnych w narodzie urzędów. — W tych samych Naukach, ku oświeceniu umysłu i ukształceniu serca służących, i przez rok terazniejszy młodź szkolna ćwiczona była.

Ale, gdy już dawniej powiedziało się cokolwiek o Naukach i ich użyteczności; wypada teraz nadmienić o stanie tutejszego Instytutu szkolnego. Naywyższa Magistratura edukacyi Narodowej, zaszczycona Naczelnikiem, którego nieporównanemu światłu, ěnocie i Patryotyzmowi najpierwsze w kraju urzędy są powierzone, troskliwa o wzrost i kwitnienie szkoły tutejszey, żadnego nieoszczędzi kosztu, żadnego nieopuszcza starania, ażeby ją do zamierzonego wysokiey doskonałości stopnia doprowadzić mogła. — Jey szczodrobliwym nakładem, Museum tutejsze, opatrzone jest w narzędzia kosztowne i liczne, do Fizycznych doświadczeń służące. Xążki Elementarne w części już przygotowane, w części mające wychodzić z pod prasy; wyborne Nauk plany; wewnętrzne Szkół urządzenie; Kodex szkolny: Jey są dla szkół dobrodzieystwem. — Jey staraniem, Prześwietny dozór Szkół Departamentowy, do chlubnego składu swego, w Osobie JW. Senatora Kasztelana Jaraczewskiego, uzyskał członka, równie gruntowną znościomością Nauk, iak gorliwością o dobro publiczne znakomitego. — Na opuszczoną dawniej Katedrę Literatury starożytney, rozrządzeniem Jey, posunięty został JPan Kaulfus, biegły w uwiejętnościach i ięzykach starożytnych Professor. — Katedra Historji powszechney, powierzona jest po nim, JP. Stoc Professorowi,

z pilności i przywiązania do stanu Nauczycielskiego, pochlebne o sobie dla dobra Szkół nadzieję rokującemu.

Kilka innych Katedr, szczyty się Profesorami, z dokładnego posiadania swych obiektów, i dawania ich z znakomitą korzyścią uczniom, sławnymi, wspomnę tu tylko o Katedrze Matematyki: Professor iey JX. Przybylski, z szczęśliwego tłumaczenia się, równie jak z gruntownego objęcia tej nauki znany, przeznaczony jest do udzielania pięknego swego talentu nie tylko tutejszym, ale i innym w Narodzie szkołom, zostawszy wezwany od uczonego Towarzystwa Xiąg Elementarnych, do napisania Dzieła Matematycznego dla szkół wydziałowych. Co już, choć przy słabym zdrowiu, pomyślnie i z chwałą dla siebie dopełnił.

Troskliwość Przesławnej Dyrekcyi edukacyney o wzrost i udoskonalenie szkoły tutejszej, niekończy się na obradzeniu różnych Katedr zdatnymi Nauczycielami, ani na tych ważnych pomocach; iakich iey ku temu celowi udziela; chwytła ona i inne środki temu zamiarowi odpowiadające. Delegowany od Niey JW. Xiądz Wolicki Proboszcz Metropolitalny Gnieźnieński, iako Wizytator Szkół ieneralny, do zapewnienia się o stanie Instytutu tutejszego, dał sobie nadzwyczajną przez kilka tygodni pracę wchodzić najszybciej tak w postępek uczniów, zdatność i pilność Nauczycieli, iako i we wszystkie potrzeby tyczące się tej szkoły. Wątpić zatem niemożna: ażeby tak światłego tak przezornego na wszystko Męża, uszło baczności to; cokolwiekby jeszcze albo do iey pomysłniejszego zakwitnięcia pomocą, albo do postawienia iey w stopniu wysokiej doskonałości i nieodbitnie potrzebnem być mogło.

Przy tak usilnem więc staraniu Przesławnej Dyrekcyi Edukacyney o dobro szkół tutejszych, przekonać się raczy P. Publiczność: że tak ze strony tej Magistratury, iako i ze strony Instytutu szkolnego nic nie jest opuszczonem, coby do zapewnienia naysposobniejszego ich stanu mogło posłużyć.

Zdarzone w tych czasach okoliczności, i przechód przez kraj licznego wojska, nie mało uczniów tak z wyższych iak niższych klas od szkół oderwały. z tych jedni udali się do wojska, inni dla pomocy Rodzicom, od Świąt wielkanocnych w domach pozostali. Zatem Rektor, iż z powodu tego, niemoże na popis publiczny przedstawić tych, wszystkich, którzyby się pochwleć mogli znakomitym w Naukach postępem.

PORZĄDEK ODBYCIA POPISU

We Czwartek dnia 23 Lipca.

K L A S S A I. i II.

Języki. Polski w obu Klassach,	od godziny 9 do pół 10	Moczyński Szumski.
Francuzki - -	od pół 10 do 10	Reid. Moczyński.
Łaciński - -	od 10 do pół 11	Reid. Moczyński.
Niemiecki - -	od pół 11 do 11	Szumski Stoc.
Historya powszechna z Jeografią	od 11 do pół 12	Szumski Stoc.
Arytmetyka i Jeometrya -	od pół 12 do 12	Szumski Moczyński.
Historya Naturalna i Kaligrafia	od 12 do pół do 1	Strusiński Moczyński.

W Piątek dnia 24 Lipca.

K L A S S A III i IV.

Języki. Polski w obu Klassach	od 9 do pół 10	Antoszewicz.
Francuzki - -	od 9 do pół 10	Hanke. Chibaux.
Łaciński - -	od 10 do pół 11	Hanke, Stoc, Antoszewicz.
Niemiecki - -	od pół 11 do 11	Reid. Hanke.
Historya powszechna z Jeografią	od 11 do pół 12	Stoc, Reid.
Jeometrya i Algiebra - -	od pół 11 do 12	Przybylski.
Historya naturalna i Fizyka -	od 12 do pół do 1	Strusiński.

W Sobotę dnia 25 Lipca.

K L A S S A V. i VI.

Języki. Polski z Literaturą	od 9 do pół 10	Antoszewicz.
Francuzki - -	od pół 10 do 10	Chibaux.
Łaciński i Grecki z Literat.	od 10 do pół 11	Kaulfus.
Niemiecki z Literat.	od pół 11 do 11	Hanke Kaulfus.
Historya powsz. i Nauki Filozoficz.	od 11 do pół 12	Stoc Antoszewicz, Hanke, Przybylski.
Historya Nat. Fizyka Chemia -	od pół 12 do 12	Strusiński.
Nauki Matematyczne Rysunki -	od 12 do pół do 1	Przybylski Perdysz.

WYSZCZEGÓLNIENIE NAUK.

*Przez Nauczycieli i Professorów, w Szkole Depart. Poznańskię dawanych
w Roku szkolnym 1812.*

I. JP. MOCZYŃSKI Nauczyciel

dawał następujące Nauki w 20 godzinach na tydzień.

W KLASSE I.

Cztery godziny na tydzień.

1. **Grammatyka Narodowa.** O wymawianiu Łaciny na wzór Polsczyzny. — O ośmiu częściach mowy i ich nazwiskach. — Objaśnienie ich na przykładach. — Przypadkowanie Imion Polskich, tudzież Zaimków nieforemnych — Czasowanie Słów Polskich foremnych. — Nauka o troistęy Składni Szyku, Zgody, Rządu.

2. Uczniowie téy Klasy wprawiani byli w dokładnięszę czytanie Polskie, używając do tego Bałek Krasickiego i innych Autorów, także Spiewy, niektóre historyczne o królach Polskich i U Niemczewicza, dla wprawy w ortograficzne pisanie dyktowane im były; poczem następowało objaśnianie i rozbiór grammatyczny. — Niektóre z Bałek i spiewów historycznych z pamięci deklamować mogą.

W KLASSE II.

Szesnaście godzin na tydzień.

1. **Język Łaciński.** Po powtórzeniu Krótko Grammatyki na Klasy I. przeszedł i na Klasy II. O rodzajach. — Stopniowaniu — Przypadkowaniu — Czasowaniu Łacińskiem.

Z Xiążki Gedyke tłumaczyli Uczniowie różne powieści, iako téż, osobliwości Natury. Po wytłumaczeniu następował rozbiór wyrazów; przypadkowanie nie których Imion, i Czasowanie słów foremnych i nieforemnych, tak czynnych iako téż biernych i t. d. Przekształcanie zdań położonych biernie, na czynne, bezokolicznie na okoliczne, i wzajemnie: wprawa praktyczną w troistą składnię szyku, zgody, Rządu. Niektóre z powieści na deklamacyę naznaczane były.

Na ćwiczenia domowe wypisywali z zadanych do tłumaczenia po-

wieści, wyrazy łacińskie, wraz z znaczeniem Polskiem, tudzież przekładali łatwe Baeczki z Polskiego na łaciński.

2. Język Francuzki. Wprawiał Uczniów w ciągłęysze czytanie używając do tego Xiążki Gedyke. Powtärzał przypadkowanie imion i czasowanie słów forémnych, i po większey części nieforémnych, z zapytaniem, przeczeniem, pytaniem i przeczeniem razem. Potém tłumaczył z Francuzkiego na Polskie, objaśniając przy tłumaczeniu niektóre grammatyczne prawidła i właściwe mówienia sposoby. Na ćwiczenia domowe dla wprawy w ortografią przepisywali to, co do tłumaczenia naznaczone było. Pisali oraz Konjugacye przez wszystkie formy.

3. Arytmetyka. Powtörzywszy cztery działania liczb prostych i wielorakich, przeszedł ułamki zwycajne. — Regule trzech prostą — odwrotną — Procentu i odtrącania onegoż — Regule spółki.

4. Kalligrafia. W Klassie I i II po iedney godzinie na tydzień dawana była. Uczniowie okazał wzory postępu swego.

II. JP. SZUMSKI *Nauczyciel*

W KLASIE I.

1. Historii powszechnéy, 2 lekcy na tydzień. Dawał uczniom, z własnego rękopisma, ułożoną systematycznie, a na Epoki i Peryody podzieloną Historią powszechną; oraz krótko zebraną treść dzieł każdego znakomitego narodu staro i średniożytniego; a potém objaśniewszy poczęści co napisali, kazał im to samo z pamięci powtarzać. Przesłuchiując i powtarzając wykladał im dzieje świata ile trzeba i można było obszerniey.

2. Arytmetyki, 6 lekcy na tydzień. objaśniewszy wprzód na tablicy kreskami kazał uczniom nauczyć się dobrze na pamięć 1 raz 1, ale, nie iak zwycajnie, tylko dla samego mnożenia i do 9 razy 9, lecz dla wszystkich czterech działań prostych i do 25 razy 25. Co też uczniowie często i porządkiem i wrywkami na pamięć powtarzali w Klasie. Potém rozwiązywali stosownie do tego zadania, czasem w Klasie, a częściej w domu. Cwiczyli się w początkowey rachubie o ułamkach, i regule trzech. Nauka także o miarach i wagach wykladana im była.

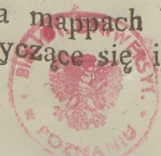
3. Język Niemiecki, 4 lekcy na tydzień. Kazał uczniom czytać, i tłumaczyć, a na ćwiczenia domowe, dla wprawienia ich w dobre pisanie, przepisywać xiążeczkę niemiecką: *Przyjaciel dzieci*, i uczyć się na pamięć rozmów i prawideł z Grammatyki X. Kamińskiego.

4. Jeografią, 2 lekcy na tydzień. Przeszli uczniowie, podług xiążeczki X. Mierzwińskiego, początki Jeografii fizycznéy. matematycznéy i politycznéy.

W KLASIE II.

1. Język polski i początki stylu, 4 lekcy na tydzień. Przeszli uczniowie Grammatykę przepisana na tę klasę; uczyli się na pamięć wybornych kawałków wierszem i prozą do deklamacyi; układali sami łatwe bilety i listy, opisy zwierząt, i t. d. Pisywali często i przerabiali niektóre bayki Krasickiego na prozę.

2. Jeografią, 2 lekcy na tydzień. Ułożoną w krótkim zbiorze Jeografią polityczną Europy, udzielał do przepisywania uczniom, a potém obszerniey objaśniał i na mappach pokazując, porównywał kraje między sobą, i czynił uwagi tyczące się ich oświecenia, ludności, siły narodowey i t. d.

III. JP. REID Nauczyciel.

dawał przez godzin 18 na tydzień następujące lekcy.

W K L A S S I E I.

1. Język Łaciński w 6 godzinach na tydzień. Zaczawszy w Grudniu dawać te lekcy, powtórzył z uczniami wprzód wszystkie deklinacye foremne i nieforemne, potem przystąpił do Konjugacyi foremnych przetłumaczył z książki Gedike 20 baiek pierwszych, na które się w dom przygotować powinni byli, postępując z uczniami przy tłumaczeniu to wolno, aby z każdego wyrazu mogli się dobrze wytłumaczyć.

2. Język Francúzki w 4 godzinach. Uczył czytać przypisywać i czasować słów posilkowych. Naznaczał także przepisywanie stancyi z książki Gedike dla wprawienia się cokolwiek w pisanie, i niektórzy w czytaniu, deklinacyach i koniugacyach wyćwiczeni byli, o syłał ich do Kłasy drugiey tegoż języka.

W K L A S S I E III.

1. Język Niemiecki w 4 godzinach. Tłumaczył w Klasie Bayki Krasickiego, które uczniowie w stancyi powtórnie na piśmie tłumaczyli i do poprawy przynosili. Dla ćwiczenia się w pisowni często sali o mieysca. Na pamięć uczyli się baiek z różnych Autorów Niemieckich.

2. Jeografia w 2 godzinach. Dawał o Włoszech, Szwayryi i Państwach składających ligę Renską. W niedostatku książek mus w krótkości dyktować, aby sobie w stancyi powtarzać mogli.

W K L A S S I E IV.

Uczył w 2 godzinach przez kilka miesięcy języka Greckiego, któ od 1go Maia stósownie do nadesłanego planu od Prześwietnéy Dyrek Edukacyi na Jeografią zamieniony był. W tym krótkim przedsięwzięciu wtarzany z uczniami był prospekt powszechny o Jeografii matematycznej, fizycznej i politycznej.

IV. JP. STOC Professor Historji.

Wydał od czasu objęcia Katedry Profesora Historji, to jest: Od 1. Grudnia r. p. w godzinach 18. na tydzień następujące lekcy:

W K L A S S I E II.

1. Język niemiecki w 2 godzinach na tydzień. Uczył przypadkow

nia i czasowania imion i słów foremnych i nieforemnych, objaśniał prawidła tegoż języka; dla ćwiczenia w pisowni dyktował z Gellerta bajki i z innych Autorów łatwiejsze wyimki, które poprawione winni byli uczniowie przepisać na czysto i nauczyć się na pamięć końcem doskonalenia się w mówieniu; nadto zadawał imiona do przypadkowania na piśmie i słowa, z których uczniowie zdania układali w stancyi.

2. *Historya Powszechna i Polska w 2 godzinach.* Podał Tabelę synchroniczną podług Bredowa od stworzenia świata, aż do upadku państwa rzymskiego na zachodzie i opisał w krótkości znakomitsze ludy i sławniejszych w tym przeciągu ludzi. Co się opowiadało w Klasie, obowiązani byli uczniowie przynieść na piśmie na następującą lekcję. *Hystoryą Polską od początku, aż do Kazmierza Wielkiego.*

W KLASIE III.

1. *Historya powszechna i polska w 2 godzinach.* Po wydaniu uczniom tabelli synchroniczney opisał obszerniey iak w Klasie 2gię o starożytnych narodach, iako to: Egipcyanach, Asyryyńczykach, Babilończykach, Medach, Feniczykach, Izraelitach, Grekach i Rzymianach.

2. *Historya Polska. Od początku aż do Kazmierza Wielkiego.*

W KLASIE IV.

1. *Język Łaciński w 4 godzinach.*

a. Z *Grammatyki* podług Wenka w 1 godzinie wykładał *Syntaxim* wyższą, co do wszystkich szczegółów, o używaniu trybów, czasów, imiesłowów, o skróceniu mowy łacińskię przez wyrażania bezokoliczne, imiesłowowe o składni rzędu i zgody. Z *Prozodyi*. O miarach wierszy, rozmaitości mjar i poznawaniu iloczasu.

b. Tłumaczył na język oyczysty w 2 god: z książki pod tytułem *Selectæ e profanis scriptoribus Historia*, i z Owidiusza *Metamorphoseon* z Księgi 1 szę o stworzeniu świata, czterech wiekach i porach roku, Lykaonie, Potopie Deukaliona i z księgi 2 gię o Phaëtonie.

c. Do tłumaczenia z polskiego na łaciński język w 1 dnę godzinie, dyktował stósowne do objaśnionych prawideł *Grammatycznych* wyimki z Autorów, Sallustyusza, Cycerona, i Mureta, które poprawione winni byli na czysto przepisać. Na pamięć zadawał częścią wiersze, częścią pro-

2. Mitologii uczył podług Książki *Pantheum Mythicum Auctore Pomey.*

3. *Historia Powszechna* w 2 godz: Powtórzył o narodach starożytnych w krótkości obszernie zaś mówił o Grekach i Rzymianach. Obok tej nauki wydał *Geografią dawną* ile do zrozumienia *Historii* należy podług *Meinerta.*

4. *Prawo natury* w 1 godz: podług *Stroynowskiego.* Dla szczupłości czasu i późnego zaczęcia tej lekcyi nie mógł wydziać o *Prawie politycznem.*

W K L A S S I E V.

Historia średniego wieku w 2 godz: to jest: od upadku państwa Rzymskiego w 5 tym wieku, aż do odkrycia Ameryki w 15tym. Podzieliwszy ten przeciąg czasu na trzy okresy, opisanie szczególnych narodów poprzedziły uwagi nad *Chronologią*, *Geografią*, politycznym stosunkiem narodów, *Charakterem* i *Historią Cywilizacyi* i kultury, każdego z osobna okresu.

W K L A S S I E VI.

Historia Powszechna, taż sama, która i w 5 tej, z *Polskiej* zaś skończył na *Zygmuncie Auguste.*

W dawaniu *Historii* we wszystkich *Klasykach* nie można się było stosować do planu, ile że ten w poprzednich latach dla usunięcia się niewczesnego jednego z *Professorów* będąc przerwany, uczniowie nie mogli mieć znajomości historycznych odpowiadających tym *Klasom*, w których się znajdują; i przy niedostatku jeszcze *Książek elementarnych* do tego obiektu, nauczyciel widział się być zmuszonym zebrać w krótkości *historię*, do czego użył dzieł *P. Remera*, *Bredowa*, *Szreka* i t. d. i uczniom dla pamiętania tego, co im się obszernie opisywało w *Klasie*, wydziać.

V. JX. S T R U S I N S K I *Professor Fizyki.*

dawał na tygodnie godzin 19 w *Klassach*: w I. godzin 2. w II. godzin 2. w III. godzin 3. w IV. godzin 4. w V. godzin 4. w VI. godzin 2. W *Klasie* II. godziny 2. języka *Niemieckiego.*

Z H I S T O R Y I N A T U R A L N E Y.

W K L A S S I E I.

Po opisie fizycznym ziemi, i jej powierzchni, odmian na niej zasz-

łych, tudzież gór, wulkanów, morz, rzek, jezior, i t. d. okazaną była różnica ciał ziemskich, uczyniony ich podział i oraz wyłożony podział zwierząt fsących, ptaków i gadu na rzędy. Z rzędów tychże gromad porządkiem Systematycznym opisane były znaczniejsze, ciekawsze i pożyteczniejsze rodzaje i gatunki, z okazaniem ich użytku lub szkody w społeczności ludzkiej.

Z Technologii. Uczniowie Klasy téy, chodząc do warsztatów różnych Rzemieślników przypatrywali się ich robotóm, a potem w Klasie zdawali sprawę z tego co i iak widzieli?

W KLASIE II.

Wyłożony był podział ryb, owadu i robaków, gdzie także porządkiem Systematycznym opisane były ciekawe, użyteczne i szkodliwe rodzaje i gatunki. Szczególnie z s o pszczołach, jedwabnikach, Czerwcu i t. d.

Z Technologii. Opowiadano sposób robienia karminu, laku, miodu, wosku i t. d. O perłach i koralach i t. d.

W KLASIE III.

Z Botaniki. Wyłożoną była teoria o pokarmach roślinnych. Objaśnione wyrazy botaniczne względem korzenia, pnia, łodygi, kwiatu i owocu. Uczyniony podział roślin podług Linneusza. Przy zbieraniu roślin objaśnione były ich cechy. Nadto; opisane były rośliny szkodliwe zdrowiu, zboża i t. d. Pożyteczne na łąkach, ciekawsze zagraniczne i używające w handlu, tudzież rośliny fabryczne i te, z których farby różne wyciągać można. *Zbiory swoje roślin okazać.*

Z Ekonomiki. O różnych gatunkach gruntów, sposobie ich rozpoznania i ich podziale w względzie rolniczym, o uprawie roli, o gnojach, różnych gatunkach zbóż, o zmianowaniu gruntów, o łąkach, chmielnikach, lninie, konopiach, tabace i t. d. O ogrodach folwarcznych, rozmaitem ich ogrodzeniu. O roślinach kuchennych. O sadach, szkółce, różnych gatunkach drzew owocowych sposobie ich rozmnażania, obcinania; chodzenia koło nich.

Z Technologii. Odpowiadane było znaczniejsze przerabianie roślin na użytek społeczności, a szczególniej sposob robienia cukru z cwikły podług P. Drappiez i P. Achard.

W K L A S S I E IV.

Z Mineralogii. Wyłożony był podział Mineralów podług Wernera i Häuy, objaśnione ich charaktery. Uczyniony ich podział na gromady i rzędy, z których znaczniejsze rodzaje i gatunki opisane i pokazane były.

Z Technologii. O różnym użytku i wyrabianiu gliny, o sposobach rozpoznania i użytku wapna, marmurów i t. d. O robieniu rozmaitego szkła i użytkach z niego. O robieniu potażu, saletry i siarczanów rozmaitych, tudzież o sposobach rozpoznania rud metalicznych i dochodzenia ich wartości i t. d.

Z F I Z Y K I.

W K L A S S I E II.

O powszechnych własnościach ciał.

W K L A S S I E III.

O ciepłiku, powietrzu i głosie.

W K L A S S I E IV.

O powietrzu, jego własnościach tak fizycznych, iako i chemicznych, o różnych jego gatunkach, o sposobie dochodzenia dobroci atmosferycznego powietrza, o użytku nadkwasu solnego — o własnościach wody, tak fizycznych, iako i chemicznych — o wodach mineralnych, sposobach rozpoznania onychże — o tworzeniu się deszczu, śniegu, gradu, mgły i t. d. Tudzież wyłożoną była teorya palenia się ciał, oddychania zwierząt, o wegetacyi roślin i fermentacyi.

W K L A S S I E V.

O biegu, jego prawach. O wzajemném uderzaniu się ciał. O machinach. O ruchu i ciężkości ciał ciekłych — o dochodzeniu gatunkowej ciężkości ciał. O dążeniu światła, jego odbijaniu się i łamaniu w rozmaitych szródkach, o skutkach z tąd wynikających. O rozmaitych narzędziach optycznych, o elektryczności, galwanizmie i magnetyzmie.

Doświadczenia zawsze czynione i okazywane były, częścią w ciągu lekcyi, częścią w dni rekreacyjne.

KLASSIE VI.

Z Astronomii fizyczney podług *Biota*. Widok i podział Nieba. — o ziemi i jej figurze. O poziomie, równiku południku i ich własnościach — o zamianie łuków, równika na łuki równoleżnika. O sferze, parallaxie i t. d. O sposobie oznaczenia pozornyego drogi. O ekliptyce, wstępie prostym, zboczeniu długości, szerokości gwiazd, poprzedzaniu punktów równonocnych zmniejszania się pochyłości Ekliptyki, o zrównaniu czasu — o plamach słońca, jego figurze i obrocie około swej osi. O więźcu, jego ruchu, odmianach w świetle, jego biegu wirowym, ważeniu się i t. d. O jego kształcie fizycznym. O planetach ich obrocie około słońca i t. d.

Z CHIMII

W KLASSIE V.

O naturze i początkach ciał. O atrakcyi skupienia i składu. O robotach chemicznych, o podziale ciał w chemii. O świetle, ciepłiku. O naturze i działaniu powietrza. O naturze ciał palnych tak prostych iako i złożonych. O naturze i działaniu wody. O kwasach, ich podziale na klasy, rodzaje i gatunki. O zasadach solnych i o solach.

Znaczniejsze przystósowania zawsze wykładane i objaśniane były.

W KLASSIE VI.

O naturze i formowaniu się istot roślinnych. O materyałach bezśrednich roślin z okazaniem ich cech i użytku w względzie technicznym. O różney fermentacyi i jej produktach. O istotnych, złożonych, zwierzęcych. O stałych i płynnych częściach zwierząt. O dobrowolnym ich rozkładzie.

VI JP H A N K E, *Professor.*

W 19 godzinach na tydzień te wydał nauki:

W KLASSIE III.

1. Język łaciński, w 6 godzinach. Po pilnem przygotowa-

niu w domu uczniowie tłumaczyli z Korneliusza zaczawszy od Pelopida-
sa, aż do końca; wszystko przy tem dokładnie rozbiegano, i najważ-
niejsze reguły składni przytaczane były. Jedna godzina służyła do tłu-
maczenia z Polskiego, szczególnic wyjątków z historyi Rzymskiej, a ie-
dna do uczenia składni i powtarzania innych części grammatyki.

2. Język francuzki, w 4 godzinach. W 2 godzinach tłuma-
czyli uczniowie Wypisy Gedeki zaczawszy od Nru 76 aż do końca, i cwi-
czeni byli przy tem w używaniu wyrazów francuzkich, szczególnic w sło-
wach nie foremnych. Osobna oprócz tego godzina przeznaczona była do
obiasnienia grammatyki, a druga do tłumaczenia z polskiego.

W K L A S S I E I V.

1. Język niemiecki, w 4 godzinach. Różne wyiatki z dobrych
Autorów w wierszach i w prozie czytali, tłumaczyli i rozbiegali uczenio-
wie. Dyktowane im kawałki służyły do ćwiczenia w pisowni, w uży-
waniu znaków pisarskich i do deklamacyi. Cwiczenia domowe były: tłu-
maczenie z polskiego, i wypracowanie powieści.

W K L A S S I E V.

1. Język Niemiecki, w 4 godzinach. Starano się obeznać u-
czniów z literaturą niemiecką podawiając im wyiatki z rozmaitych pisa-
rzów niemieckich, a temże samem i wzory w różnych gatunkach pisania,
czem się zatrudniano w 2 godzinach. Inne dwie godziny przeznaczone by-
ły do powtarzania Jeografii w niemieckim języku, gdy z potrzeba tego była
widoczna i przeszliśmy całą Europę. Cwiczenia: domowe były powiesci
i listy.

W K L A S S I E V I.

Jedna godzina na tydzień. Ta lekcyą przeznaczona i obrócona była
do obiasnienia Konstytucyi W. Xięstwa Warszawskiego i do ćwiczeń Jeo-
graficznych.

VII. J X. A N T O S Z E W I C Z.

Professor wymowy i Literatury Polskiej wydał następujące nauki:

W K L A S S I E I I I.

Cztery godziny na tydzień.

1. Grammatyka narodowa na tę Klasę przepisana: o wewnętrznem

wyrazów znaczeniu, o przenośniach i postaciach, o źródłosłowie i słoworodzie, o składni, o wierszopistwie, powierzchowném i iloczasię Połskim.

2. Z wyboru Poezyi: o sielankach, satyrach, odach, trenach i epigrammatach z wiadomością o ich pisarzach tak dawniejszych iako i terazniejszych. — Piękniejszych kawalków na pamięć się uczono. — Nadto ta Klasa przeszła niektóre wiersze Krasickiego, iakoto: Podróż do Białgoraiu, powrót, i t. d.

3. Listy łatwiejsze Pliniusza, wyimki z Aureliusza Wiktora, Eutropiusza i innych tłumaczone były.

4. Po przyzwoitey nauce o pisaniu listów poufałych i poważniejszych, tudzież danych sobie wzorach, uczniowie listy, opisy z podanych materyi własną robotą układali

Do deklamacyi Ferdynand Kalsztein.

W K L A S S I E IV.

Pięć godzin na tydzień.

1. Wyłożywszy cel i gatunki tłumaczenia, brane były piękniejsze miejsca z Autorów Klasyycznych dla przelania ich na język oyczysty; gdzie o postaciach mównych i słownych, wewnętrznych i zewnętrznych tudzież o przenośniach z wyszczególnieniem ich nazwisk do obszerniejszej nauki było pole, iako też o rozmaitości stylu z zastosowaniem Pisarzy obcych i narodowych.

2. O wierszu bohatyrskim w ogólności, a w szczególności o jego twórcach tak dawniejszych iako i późniejszych, aż do naszych czasów, z odczytaniem i rozbiorem całego dzieła, lub piękniejszych opisów i uczniom się na pamięć miejsc czulszych.

3. Z Kurcyusza i Chrestomatyi P. Gedyke mowy wyborniejsze tłumaczone były, iako też wiersze z różnych Poetów Łacińskich.

4. Na domowe zabawy uczniowie tej Klasy przekładali naprzód z obcych języków, potem własnego dowcipu z podanych okoliczności dawali dowód w pisaniu, listów poważniejszych, opisów, mówek, prozą i wierszem.

Do deklamacyi Salkowski.

W K L A S S I E V.

Cztery godziny na tydzień.

1. Odczytywane naprzód były wzory stylu wolnego i wiązane w oyczystym języku, a potem uwagi nad nimi czyniono. Przytaczane były prawidła Krasomówskie.

2. O Poezyi w powszechności z wyszczególnieniem Poetów narodowych w każdym rodzaju wiersza, tak dawnych, iako i terazniejszych. Drammatyki i ięć Pisarzów wiadomość, iako też Dydaktyki w troistym względzie uważané; miała tu miejsce z przytoczonymi starożytnych i terazniejszych pisarzy przykładami.

3. Tłumaczenie dla gładkości stylu niektórych mów z Mureta, Tacyta i innych nastąpiło.

4. Doskonalenie się w stylu w czasie wolnym od godzin szkolnych dwa razy na tydzień naznaczane było, to przez tłumaczenie, to przez podane materye.

Do deklamacyi Woyciech Rupniewski.

Jako zastępca Profesora Prawa, dawał dwie godziny w tydzień.

Wyłożywszy naprzód zasady Prawa natury i politycznego, z któremi uczniowie obeznani jeszcze nie byli, wydał Ekonomikę polityczną i Prawo narodów podług Strojnowskiego.

W K L A S S I E VI.

Cztery godziny na tydzień.

1. Dzieło Golańskiego o Wymowie i Poezyi za prawidło krasomówstwa przystosowane było z użyciem wyboru Pisarzy Polskich i rozpraw Towarzystwa Warszawskiego Przyjaciół nauk. — Literatury Polskiej Historja.

2. Tłumaczenie Eneidy do księgi X. z uwagami w porównaniu do Iliady.

3. Mowa *pro Lege Manilia*. Panegiryk Pliniusza i pochwała Marka Aurelego P. Thomas na Polski język oddane.

4. Dla wprawy w dobre pisanie stylem wolnym i wiązanym z naznaczonych sobie materyi uczniowie pisali.

Do deklamacyi Wielland.

VIII. X. PRZYBYLSKI.

Professor Matematyki, wydał następujące nauki:

W KLASIE III.

1. Z Arytmetyki: Ułamki zwyczajne, dziesiętne, miary dziesiętne, regułę trzech prostą, odwrotną, procentu, spółki, składaną i łańcuchową.

2. Z Algiebry: Cztery działania z głoskami, podniesienie liczb do kwadratów przez Arytmetykę i Algiebrę z przystosowaniem do figur Jeometrycznych, tudzież kilka zagadnień liczebnych pierwszego stopnia.

3. Z Jeometryi: O liniach, kątach, trójkątach, liniach pochyłych, prostopadłych, równoodległych, proporcjonalnych, trójkątach podobnych.

W KLASIE IV.

1. Z Algiebry: 1 zagadnienia pierwszego stopnia z 1, 2, 3 i t. d. ilościami niewiadomymi, formuły ogólne wyobrażające wszelkie zagadnienia pierwszego stopnia.

2. Robienie mnogości z monomów i wyciąganie pierwiastków, tudzież zwyczajne z nimi działania.

3. Binom Newtona i t. d.

4. Zagadnienia drugiego stopnia.

5. Ciagi Arytmetyczne, Jeometryczne.

6. Teorię Logarytmów, wyrachowanie ich i działania z nimi.

2. Z Jeometryi: O wielokątach, stycznych, kątach w kole, wielokątach wpisanych i opisanych na kole, o polu wielokątów i koła.

3. Z Jeometryi praktyczney: Rozmiar gruntów za pomocą kołów i stolika.

Dla ciągłej słabości zdrowia nie mógł X, Przybylski rozmiaru żadnego rozpocząć.

4. Z Trygonometrii prostokreślnej: Zasady ię, formuły na wyrachowanie wstaw, dostaw, stycznych, dostycznych; tudzież twierdzenia, za pomocą których rozwiązują się trójkąty.

W KLASIE V.

1. Z Algiebry: Teorię równań co do pierwiastków całkowitych.

tych, ułamkowych, bezistotnych, równych, kwadratów z różnic tychże, funkcyi symetrycznych tychże pierwiastków, i t. d.

2. Rozwiązanie równań trzeciego i czwartego stopnia podług Kar-daniego.

3. Rozwiązanie równań trzeciego i czwartego stopnia podług La-grange za pomocą funkcyi symetrycznych.

2. Z Stereometrii: 1. O różnym położeniu płaszczyzn i li-nii, kątach dwuściennych, trójsściennych.

2. O ciałach płaszczyznami zakończonych.

3. O wymiarze objętości.

4. O ciałach okrągłych.

5. Porównanie ciał okrągłych.

3. Z Trygonometrii kulistej. Pięć systematów na któ-rych się zasadza rozwiązanie wszelakich trójkątów kulistych.

4. Z Logiki: 1. Sposób nabywania wyobrażeń pojedynczych, ro-dzajowych, gatunkowych i umysłowych.

2. Sztuka rozumowania, zasadza się na dokładności i zwiezłości mowy, przez którą rozbieramy wyobrażenia i myśli nasze.

3. O oczywistości rozumu, uczucia, czynów, o domysłach i podob-ności Analogii.

Aby uczniowie wyobrażenie jakieś mieć mogli gadaniny Perypatety-ki, tak często w loice krytykowanej, wyłożył im nauczyciel wszelkie *formy* Syllogizmów, Eutymematów, Epicherematów, Sorytów i Dylematów, o-raz wydał dysputę z xiąg metafizycznych Guerinów wyjętą w materyi: *Anima rationalis est indivisibilis*: którą to materją mieli wyłożoną sposobem rozbiworowym.

W KLASIE VI.

1. Z Algiebry: 1. Obinomach z potęgami ułamkowemi i uie-minnemi

2. O summowaniu szeregów.

3. O szeregach wracających się.

4. O szeregach wykładników i logarytmów.

5. O ułamkach ciągłych, i t. d.

Calcul Differentiel.

Notions preliminaires— des differentiations successives— de la defféren-tiation des fonctions transcendantes — de la differentiation des équations

à deux variables. — Sur les maxima et minima. Application du calcul différentiel à la théorie des courbes.

Calcul Integral.

De l'intégration des fonctions rationnelles d'une seule variable de l'intégration des fonctions irrationnelles — des différentielles binomes — Application du calcul intégral à la quadrature des courbes, des surfaces courbes et à l'évaluation des volumes qu'elles comprennent.

Sectiones Conicae.

Proprietates Ellipseos, Hyperbolae et Parabolae. Determinantur illarum parametri, tangentes, subtangentes, normales, subnormales et valores harum rectarum tam a centro quam a vertice curvarum ope constructionis Geometriae computati calculo differentiali corroborantur.

J. P. KAULFUS S.

Doktor Filozofii, Członek Towarzystwa Królewskiego, Przyjaciół nauk w Warszawie, Professor Literatury starożytnej w Gimnazjum Poznańskim dawał w przeszłym roku szkolnym

W KLASSE V.

I. Język łaciński i historia literatury rzymskiej. W pierwszym pół-roczu po dwie godziny na tydzień, w drugim po cztery. Znalazłszy uczniów tej klasy bardzo jeszcze słabych w języku łacińskim, a to dla zawiedzionej nadziei spodziewanego i obiecywanego powrotu przez Professora, który dalej od roku Katedrę tego języka opuścił: obrał i trzymał się następującego uczenia sposobu:

W pierwszym pół-roczu mając tylko dwie godziny w tej klasie, a przez pół godziny opowiadał uczniom *rys historii literatury Rzymskiej* w łacińskim języku, albo zaraz na łaciński język na piśmie i tłumaczyć kazał, po wyjściu pół godziny jeden z uczniów przeczytał to co napisano, a Professor poprawił, gdzie i w czym uchybiono; na postępną godzinę każdy uczeń przepisną na czyste przyniósł lekcję, i jeden albo dwóch powtarzało ją z pamięci w języku łacińskim. — Rzecz oczywista, że gdy uczniowie tej klasy poprzedniczo ćwiczeń podobnych mieć nie mogli, lekcya ta w początku i dla Profesora i dla uczniów zbyt trudną, ale dla

ostatnich tém użyteczniejszą była. Co do historyi literatury rzymskiej, podzielił ją na peryody, tłumaczył duch każdego peryodu, wymieniał Autorów do każdego peryodu należących imiennie, a potem traktował o nich podług rodzajów nauk, w których się wsławili, o ich życiu, dziełach i wydaniach edycyjnych tychże.

2. Przez drugie pół godziny zaczął czytać *Eneidę Wirgiliusza*. Spół-
sób uczenia ze względu na uczniów był następujący: Obeznawszy na wstę-
pie uczniów z Wirgiliuszem, jego dziełami, a mianowicie Eneidą, w ka-
żdęj lekcyi naprzód kazał tłumaczyć niektóre wiersze, do czego uczni-
owie w domu się przysposobili, potem myśli w nich zawarte obszernie op-
isywał w łacińskim języku, wyrazy objaśniał co do grammatyki, źród-
łowości, stylu poetycznego, historyi, geografii, mitologii i t. d. piękno-
ści myśli wystawiał i prozodyą, po czém jeden z uczniów tym samym
sposobem wiersze czytane objaśniał w łacińskim języku, a potem dopie-
ro postąpił dalej. W domu zaś każdy uczeń tłumaczył na piśmie co
czytano pod czas lekcyi, 2. opisywał obszernie łacińskim językiem myśli
w czytanych wierszach zawarte, 3. objaśniał wszystkie wyrazy tym sa-
mym sposobem jak Professor pod czas lekcyi w łacińskim języku, i wszyst-
ko to na czysto przepisane na następną lekcję przynosił.

W drugim pół-roczu w tych godzinach, tym samym sposobem postę-
pował dalej, a w dwóch drugich godzinach, które od Wielkiej-Nocy ie-
szcze przyjął na siebie, znalazłszy uczniów czytających u JP. Professora
Stoca Cycerona dzieła: *O powinnościach*, z którego w pierwszym półroczu
całą pierwszą księgę skończyli, do czytania drugiej księgi przystąpił, w tém
atoli półroczu 6 tylko rozdziałów przeczytał, a to tym sposobem:

Opisawszy wprzód treść całego dzieła i mianowicie księgi drugiej,
przed zaczęciem każdego rozdziału, myśli ważniejsze tego rozdziału i
związek z poprzedzającym opowiadał w łacińskim języku, potem ten lub
ów z uczniów tłumaczył niektóre peryody Professor myśli tych peryo-
dów, wystawiał obszernie innemi wyrazami po łacinie; wyrazy co do
istotnego znaczenia ich, co do grammatyki, historyi i t. d. objaśniał, po-
tem jeden z uczniów tym samym sposobem w łacińskim języku objaśniał
to co czytano, po skończonym całym rozdziale tenże w całości znowu
powtarzano, i jeden z uczniów obszernie o myślach tego rozdziału mó-
wił w łacińskim języku. W domu uczniowie, 1. tłumaczyli na piśmie to
co czytano na lekcyi, 2. obszernie opisywali myśli zawarte w łacińskim
języku, 3. wyrazy wszystkie objaśniali w tym samym języku, 4. treść
czytanego wystawiali tym samym językiem i wszystko to przynosili na
następną lekcję.

2. Język Grecki w dwóch godzinach na tydzień. Gdy w większej części uczniowie téj klasy nie uczą się języka greckiego, podzielił każdą godzinę tak, aby dla wszystkich użyteczną uczyni, poświęcając pierwszą połowę do języka łacińskiego. Dla wprawienia uczniów wpisanie i mówienie językiem łacińskim, tudzież w historią starożytną; opowiadał im najważniejsze zdarzenia z historii narodów starożytnych; uczniowie to co napisali w domu na język łaciński tłumaczyli i na następną lekcją przynosili, w tedy jeden z nich tłumaczenie odczytał, a Professor poprawił, poczem poprawione tłumaczenie w domu na czysto przepisali i na następnej lekcji jeszcze raz odczytali.

W drugiej połowie godziny przeznaczonej do języka greckiego czytał z uczniami wyiątki z Plutarcha, Strabona Stobeusza i Sextusa Empirya z warte w dziele JPana Gedike, kazał tłumaczyć podług przepisów P. Derekcji Edukacyney z greckiego na łaciński język, i objaśniał wszystko w łacińskim języku; tłumaczenie w tymże języku na piśmie uczniowie przynosili na następną lekcją tłumaczona na piśmie z łacińskiego na greckie.

W KLASSE VI.

1. Język łaciński:

a, Mowy Cyclerona przeciw Katylinie zaczęte na schyłku roku przeszłego dokończył.

b, Ttzy pierwsze księgi z dzieła Cyclerona: *Disputationes Tusculanae* przeczytał. — Sposób uczenia był taki: naprzód obszerniey traktował w łacińskim języku o treści i przedmiotach tego dzieła w ogólności, potem przy zaczęciu każdej księgi i rozdziału o treści i związku z poprzedzającym podług ducha Filozofii Cyclerona, po czém tłumaczył uczeń a Professor objaśniał w łacińskim języku myśli i wyrazy, obeznawał uczniów z różnemi systematami starożytnych Filozofów, o których Cycero wzmiankuje, wzbudzał w nich żądze do własnego myślenia i badania, a mianowicie właściwe znaczenia wyrazów łacińskich i ich różnicę między sobą wystawiał — którym zamiarom szczególniey to dzieło Cyclerona odpowiada. Tłumaczenie czytanego na lekcji, obszerne opisanie myśli w niem objętych, i objaśnienie twierdzeń filozoficznych, wyrazów, stylu i t. d. na piśmie uczniowie w łacińskim języku na następną lekcją przynosili. Po skończonej jakiej materji filozoficznej kazał pisać w języku łacińskim rozprawę o téj samej materji podług myśli Cyclerona, a to dla przekonania się, czyli uczniowie wszystko dobrze rozumieli, niemniej, ażeby się przyzwyczaili do łaciny Cyclerona.

b, Z Poetów z Horacyusza

a, Ody — w przeszłym roku trzy pierwsze księgi — z opuszczeniem tych Odów, które się nie zwykły czytywać w szkołach — skończywszy, w bieżącym czwartą księgę przeczytał.

b, Poezye rodzaju satyrycznego, *Epodi*, nazwane i *Carmen seculare*.

c, Z listów Horacyusza list trzeci księgi drugiemy nazywany zwykłe *De arte poetica*.

Obeznawał naprzód uczniów zasnowią tego co miało być czytane, a przy tłumaczeniu przez uczniów ułatwiał trudność: co do języka; mytologii, historii i t. d. wystawiał piękność poezyi, objaśniał przytęm prozody łacińską, a mianowicie metra różne Horacyusza. Tym samym sposobem iak uprozaicznych autorów uczniowie w domu tłumaczyli i objaśniali w łacińskim języku na piśmie to co czytano i na następną lekcję przynosili.

c, Co tydzień kazał ucznióm ułożyć w domu rozprawę łacińską w różnych materyach, rozebrawszy naprzód w klasie materyą przedsięwziętą i zrobiwszy z uczniami rozkład logiczny do takowych potrzebny.

Tym lekcjom poświęcono 6 godzin na tydzień.

2. Język grecki: (w dwóch godzinach na tydzień) kazał tłumaczyć.

a, Z Poetów greckich — Dwie pierwsze rapsodie Iliady Homera.

b, Z prozaimków — wyiatki Herodota i Xenofonta.

c, Tłumaczono na piśmie z łacińskiego na greckie. Lekcyje te dawane były podług przepisów w języku łacińskim.

3. Historia literatury rzymskiej i greckiej. Sposób uczenia, był chronologiczny połączony z nauką. — Obeznawał uczniów z peryodami historii literatury rzymskiej i greckiej i duchem ich, a potem podług nauk szczególnych traktował o Autorach i ich dziełach podług własnego rękopisma. Nayważniejsze przypadki w życiu autora każdego przytaczał, wszystkie dzieła jego wyliczał, treść i znakomitość wystawiał iako i sposób pisania i t. d. najlepsze wydania (edycye) tłumaczenia na nowe języki.

Lekcyja ta dawana była w łacińskim języku, w jedney godzinie na tydzień.

4. Starożytności rzymskie i greckie. Do tych gdy przybrało godziny, odiął więc językowi niemieckiemu jedną godzinę i zaczął rzecz o starożytnościach rzymskich, podług własnego rękopisma. Objaśniwszy nayważniejsze szczegóły Jeografii i historii rzymskiej, wystawił klasy mieszkańców rzymskich, i ich rządu skład i w przyszłym roku dalej postąpić. Lekcyja dawana była w łacińskim języku. Uczniowie po-

wtarzali podobnie tak w literaturze na następnej lekcji, o czem traktowano na poprzedzającej.

5. **Język niemiecki.** Kazał uczniom w stancyi pisać rozprawy niemieckie w różnych materyach, rozebrawszy z nimi wprzód wszelkie materyą obroną, tak, iak w uczeniu stylu łacińskiego.

6. **Historyą literatury niemieckiej.**

1. W pierwszym półroczu, podzieliwszy historyą literatury niemieckiej na właściwe jej peryody tłumaczył uczniom duch charakterystyczny każdego peryodu, traktował o życiu autorów, ich dziełach, ich treści, znakomitości i najlepsze wydania (edycye) przytaczał.

2. W drugim pół roku dawał proby z autorów, i charakteryzujące ich wyiątki z ich dzieł dyktował, osobliwie z najważniejszych autorów najpóźniejszych czasów iako! Kanta, Garne, Jana Müllera, Klopstocka Jean Paula, Schillera, Gaethego i t. d. i objaśniwszy myśli autorów i wyrazów kazał im w domu na piśmie objaśniać w niemieckim języku i to potem poprawiał. Czytał także najpiękniejsze szczegóły z Messyady Klopstocka, i obeznawał uczniów razem z prozodyą niemiecką. Wszystko to, co Professor z uczniami czytał, objaśniali oni w domu na piśmie w tym samym języku i takowe objaśnienia na następną lekcję przynosili. Niektóre piękne poezye Schillera, Shlegela i t. d. Kazał uczniom uczyć się na pamięć i one deklamować.

X. M. CHIBEAUX.

Professeur de langue et de Literature françoise a donné 12 heures par Semaine.

Les exercices en cette langue ont roule alternativement pendant le cours de cette année sur la Grammaire, le style, L'Elocution et la Littérature.

Dans la 4 classe.

Il a donné 4 heures par semaine et a traité.

i. Des différentes especes d'articles, de leur changement et de leur usage. Du substantif et de ses cas. De l'adjectif et de son accord avec le substantif. Du pronom et de son usage. Du verbe, de ses différentes especes et des definitions de chacune en particulier; de leurs modes et de leurs tems, de la manière d'écrire les différentes personnes avec quelques. La manière de prononcer la 1re personne des futurs et des condition-

nels. De la différence du parfait défini et indéfini, non seulement quant à leur forme, mais aussi quant à leur usage. Du sujet du verbe, de sa définition et de la manière de le reconnaître dans le discours. De l'accord du verbe avec son sujet avec quelques exceptions parmi les noms collectifs. Des pronoms de différentes personnes, mis en sujet ou suivis de pronom relatif qui. Du pronom relatif le, la, les employés comme attribut. Des régimes directs et indirects et de la manière de les connaître. Des participes des différentes espèces de verbes et des règles pour les écrire et les prononcer correctement. De l'emploi des teins du conjonctif et des règles essentielles et indispensables pour pouvoir les appliquer exactement dans le discours.

2. Pour l'exercice du style il a, fait traduire du français en polonais et du Polonais en François quelques jolis morceaux relatifs aux règles de Grammaire ci dessus mentionnées. Il a donné quelques beaux modèles de lettres francaises qu'il a fait traduire en allemand et en Polonais. Il en a fait faire aussi d'autres différentes matières dont il a donné le sujet lui même.

3. Pour la littérature, il a choisi tout ce qui pouvait orner l'esprit, éléver l'âme et former le coeur parmi les meilleurs auteurs dont il a fait connaître les differens genres d'ouyrages. Il a donné une idée de la poésie en général avec quelques jolies citations de Boileau, et a mis sous les yeux des écoliers des exemples tirés des meilleurs écrivains, en traitant des petit poèmes suivans.

De l'Idylle, Du sonnet. De l'Epigramme du Madrigal. De l'Epithalame.

De l'Epitaphe. De l'Apologue, De l'Epitre. De l'Elégie. De la Satyre, et de l'Ode.

Dans la 5 Classe.

Il a aussi donné 4 heures par semaine, et y a, enseigné

1. Les mêmes principes de Grammaire que dans la 4 classe, mais plus amplement développés, avec des remarques et des exercices sur les différentes règles de la syntaxe Il a de plus beaucoup insisté sur l'analyse du discours, qui est la véritable logique de la grammaire.

2. Les Exercices du Style ont été des traductions instructives et amusantes du français en Polonais et du Polonais en français, et quelques lettres familières dont il a au soin de fixer le sujet.

3. Il a donné le même cours de littérature, que dans la 4 Classe.

Dans la VI. Classe.

Il a également employé 4 heures par semaines à l'enseignement des mêmes articles que dans la V.

Il a donné en outre un cours complet sur l'Elocution, sur les différentes especes de style, et sur les diverses figures qui en font l'ornement et la beauté.

Il y a traité encore du mechanisme des vers et des regles principales de la versification qu'il a fait appliquer à differens quatrains dont il a donné le sujet en prose.

XI. P E R D Y S Z

Das Zeichen ist in jeder Classe 2 Stunden wöchentlich gelehrt worden, die Anfänger in den Elementen unterrichtet, die weiter Vorgeschrittenen in den verschiedenen Theilen des menschlichen Körpers und besonders des Kopfes geübt. Es haben sich im Laufe dieses Jahres mehrere vörtheilhaft ausgezeichnet.

XII NAUKA RELIGII I MORALNOSCI

J.X. Skibiński Professor wysłużony w każdą niedzielę i Święto dawał Naukę Religijną i Moralną uczniom wyznania Rzymsko-katolickiego; co dzień Mszą dla nich odprawił, i dwarazy na rok do spowiedzi i komunii przysposobił.

J.X. Stechebar, w każdą Szrodę miewał też Naukę dla uczniów wyznania Ewangelicko-Luterskiego w klasie.

J.X. Kalsiusz, wykładał ją w tez same dni i godziny uczniom wyznania Ewangelicko-Reformowanego.

O B W I E S Z C Z E N I E.

Nowe urządzenie naywyższej Magistratury Edukacyynéy, tyczące się przyymowania uczniów do Szkoły Departamentowéy, podaje Rektor do publiczney wiadomości:

„ Dwa razy na rok przy otwarciu półroczu Szkólnego, przyymowanie Uczniów miejsce mieć powinno. — Skoro wyexaminowany uznany będzie za zdatnego do przyjęcia, Rodzice lub opiekunowie oddaą go

„ go do Szkoły, złożą jego metrykę w ręce Rektora, i zaświadczenie z
 „ odbytej ospy, oświadczają, gdzie go umieszczają na stancyi; opowiedzą
 „ Imię, Przewisko i mieszkanie swoje: wszystko Rektór w Aktach Szkół-
 „ nych zapisze: zaręczą za swego syna lub pupilla, że będzie posłany do Szkół-
 „ ły przyzwoicie ubrany, opatrzone w Xiążki i rzeczy potrzebne do pi-
 „ sania i rysunków, tudzież że w domu niebędzie mu zbywało na
 „ potrzebnym dozorze. Złożą za niego przepisaną opłatę szkolną na
 „ półroku, która zaraz przy nich wpisana będzie w Xiege nato przeznaczo-
 „ ną, i kwit z tej opłaty wydany. Bez kwitu tego żaden uczeń niemoże
 „ być do Szkoły przyjęty. — Rodzice, którychby niestało na opłatę,
 „ powinni się z prozbą udać do Dozoru Szkólnego, tam wywieść swą
 „ niemożność, a zyskawszy od niego rezolucyą, złożyć ją Rektorowi. „
 „ Urząd: Szk: 6. 7. 10. 11.

Zapisy Uczniów na pierwsze półrocze, przyjmowane będą w począ-
 skach Miesiąca Wrzesnia.

BG0892822